

Verše

Podle J. Peterky – Teorie literatury pro učitele
s přihlédnutím k Úvodu do teorie verše (Ibrahim a kol.)

Bezrozměrný verš

a sedlka krásná velmi bieše

a k tomu ovšem stydlivé nrawy jmieše

- pravidelně rýmovaný
- verše se kryjí s větami
- např. Dalimilova kronika

Sylabický verš

Svatí v nebi kralující
a na tvář boží patřící
o nás bídne péči mají
a za nás se přimlouvají

„osmislabičník“

Časoměrný verš

Aj zde leží zem ta, před okem mým smutně slzícím,
někdy kolébka, nyní národu mého rakev.

„krátké“ a „dlouhé“ slabiky

(dlouhou lze nahradit dvěma krátkými, poziční délka...)

„vystoupají“ – druhá a čtvrtá slabika je přirozeně dlouhá, první je pozičně dlouhá (následuje více než jeden nesonorní konsonant), třetí slabika je krátká

Krátká slabika = krátký vokál nebo slabikotvorný konsonant plus pouze jeden konsonant

Tónický verš

Jede on Ilja po šírém poli

i zachtělo se mládci stranou se dáti,
rodnou matičku v domě navštívit

- vždy stejný počet přízvučných slabik ve verši (zde 4)
- jejich rozložení ani počet slabik nepřízvučných nehrají roli

Sylabotónický verš

- Pravidelný počet slabik ve verších (nebo pravidelné střídání, např. 10- a 11slabičných veršů)
- Pravidelné rozmístění přízvučných slabik
- Metrum x rytmus
- Stopy: daktyl   - UU
                  trochej   - U
                  jamb   U -

Trochej

Šli jsme ruku v ruce oba zachráněni
šli jsme ruku v ruce v otevřeném snění
za město kde počínaly Košíře
z dálky mávaly nám noční vějíře
nad kiosky smutku tance alkoholů
Šli jsme ruku v ruce nemluvíce spolu

Daktyl

Cos to za ženicha vybrala sobě?
Bodák má k rameni, na čapce peří,
Drsné má čelo, ty jdeš s ním do Frydku,
Půjdeš s ním, Maryčko Magdónova?

Cos to za nevěstu? Schýlená hlava,
fěrtoch máš na očích, do něho tekou
hořké a ohnivé krůpěje z lící,
co je ti, Maryčko Magdónova?

Stříhali dohola malého chlapečka – čistý daktyl
Daktylotrochej – smíšený, tzv. logaedický verš

Jamb

Budoucí čas?! – Zítřejší den?!-
Co přes něj dál, pouhý to sen

Ach velké, širé, rodné lány,
kterak jste krásné na vše strany
Ach velký, širý, rodný lán,
krásný je do všech světa stran
Ach širá pláň – můj rodný lán,
rozdavač krás – do světa stran

Ustálené verše

Blankvers – pětistopý (10- nebo 11slabičný) nerýmovaný verš
jambického spádu   žít nebo nežít – to je, oč tu běží

Alexandrín – 12- až 13slabičný rýmovaný jambický verš s
předělem po šesté slabice   Píši vám, Karino, a nevím, zda jste živa

Hexametř – „šestiměr“ – časoměrný verš, nerýmovaný šestistopý
(převážně) daktyl (13-17 mór)   Homéřské eposy

Oktořylab, dekařylab

Volný verš

Žlutavý kostel vlá na hoře zelené,
to je korouhev té krajiny tiché a svěcené,
to je Svatý Kopeček u Olomouce, místo pro poutníky a výletníky,
osada, dodávající dělníky továrně Kosmos a továrně na hřebíky,
Panna Maria se zde zjevila a stále zjevuje se
babičkám s nůšemi a dětem na chrastí v lese,
zde jsou mé prázdniny od narození až do let dvaceti
v borových pasekách a lískovém houští dobře zasety

Jiří Wolker: Sloky

Sníh padá na město, na město zšeřelé,
v tvém oku roztává se v louže popele

a z věží hodiny jak panny zrazené
padají v náměstí, v jezero kamenné.

Jdeš tudy prvně sám se srdcem churavým
a proto se ti zdá, že trpíš světem vším,

a zatím jsi to ty, jen ty a z části jen,
jenž hořem soukromým jsi kdesi poraněn.

Staň u zdí nádraží a poslyš vlaků hvizd,
jež vezou do světa lásku a nenávist,

a do všech usedni a slavnou silou hnán
se z místa bolesti rozjedeš do všech stran

po světě širokém, jenž nezná modřin tvých,
zápase v závratích a ranách propastných.

Své srdce přemoz tu, neb nejsi srdce jen,
tím, čím chceš vítězit, – sám nebuď poražen

a přemoz bolest svou a nepřezvykuj ji,
bys stále v boji byl a nikdy po boji.

Pak sníh, jenž na město se snáší zšeřelé,
jen bílým obkladem ti bude na čele

a z věží hodiny se s ptáky rozletí.
Neb bolest přemoci je víc než trpěti.

František Halas: Podzim

Jak peníz tiše položený slepci
jsi tu můj podzime
jak peníz tiše položený slepci
jste tady vy dny mé

Ty krásná větrnosti čistá
mi v dýmu natí dětství vracíš zpět
a zase žádostiv se vracím v stará místa
svou lásku povědět

Chudobě tvé a lidské bídě
že navždy jsem jen s ní
podzime ve své tesklivíně
jen na mne dolehni

a vyplať kovy listí svého
mě ze dnů odraných
a zbav mě všeho bázlivého
bych jiné v sebe vdých

Jak peníz tiše položený slepci
jsi tu můj podzime
jak peníz tiše položený slepci
jste tady vy dny mé